

Radosław Jeż

Uniwersytet Ekonomiczny w Katowicach

ROLA EDUKACJI W KONTEKŚCIE ZMIAN ZACHODZĄCYCH NA RYNKU PRACY – IMPLIKACJE DLA BRANŻY LOGISTYCZNEJ

Wprowadzenie

Jednym z głównych nurtów badań dotyczących problematyki rynku pracy, który w ostatniej dekadzie cieszy się coraz większym zainteresowaniem wśród badaczy, jest wpływ poziomu edukacji na sytuację pracowników na rynku pracy, w tym także pracowników branży logistycznej. Wykształcenie w dzisiejszych czasach jest dobrem specyficznym, stanowiącym element kapitału ludzkiego. Korzyści z posiadania wykształcenia można odnieść zarówno do jednostki nim dysponującej, jak i jej otoczenia ekonomicznego. Modele makroekonomiczne pokazują, że nakłady ponoszone na rozwój kapitału ludzkiego są pożądane, ponieważ wspomagają przede wszystkim wzrost gospodarczy. Wiele badań ekonomicznych przeprowadzonych w różnych krajach pokazuje pozytywny związek pomiędzy posiadanym wykształceniem a pozycją zajmowaną w danej branży bądź gałęzi. Specjaliści z zakresu szeroko rozumianej logistyki równie mocno wpisują się w ten nurt przemian na rynku pracy. Pewne cechy specyficzne, poziom wykształcenia oraz zdolności personalne logistyków w dużej mierze decydują o pozycji insidera lub outsidera na rynku pracy. Celem artykułu jest ukazanie roli edukacji w kształtowaniu sytuacji na rynku pracy ze szczególnym uwzględnieniem wyzwań i oczekiwań, jakie w ostatnich latach pojawiają się przed pracownikami branży logistycznej.

1. Edukacja wobec osób aktywnych i biernych zawodowo na rynku pracy

Współczesny rynek pracy jest najważniejszym odbiorcą efektów systemu edukacji. Oferowane przez instytucje edukacyjne możliwości zdobywania wiedzy – tej szeroko pojmowanej oraz bardziej specjalistycznej – mają wpływ na szanse zatrudnienia, możliwości rozpoczęcia aktywności zawodowej, uzyskiwane godziwego wynagrodzenia czy też na rozkład dochodów w Polsce. Posiadanie i umiejętność wykorzystywania wiedzy przekłada się na wysoki poziom kapitału ludzkiego, który wynika nie tylko z poziomu, ale również jakości wykształcenia danej jednostki, a w konsekwencji całego społeczeństwa¹.

System edukacji kształtuje zarówno kompetencje przyszłych logistyków ogólne, jak i pozwala na uzyskanie konkretnych kwalifikacji, w tym zawodowych, poszukiwanych przez pracodawców. Wchodzenie zwłaszcza osób młodych na rynek pracy zależy od wielkości i struktury popytu na pracę. Można stwierdzić, że kształtowanie się popytu na pracę zależy od wielu czynników, wśród których należy wymienić np. przemiany gospodarcze, rozwój technologiczny oraz dążenie w coraz większym stopniu do gospodarki opartej na wiedzy. W dużej mierze czynnikiem decydującym o tym, jak wygląda popyt na pracę, są procesy globalizacyjne zachodzące w Polsce. Korporacje transnarodowe występujące w Polsce coraz częściej dążą do standaryzacji zarządzania wiedzą w swoich instytucjach i do tego celu wykorzystują proces, który można określić mianem „cyfrowego taylorizmu”² oraz porównać do standaryzacji procesów w sferze produkcji w okresie zmian przemysłowych w gospodarkach transformujących się³.

Pojęcie *aktywności zawodowej* może być opisane poprzez analizę wskaźnika zatrudnienia i stopy bezrobocia⁴. Należy jednak podkreślić znaczenie roli edukacji w kształtowaniu sytuacji osoby na rynku pracy. Można zauważyć również, że osoby bierne zawodowo są zdecydowanie gorzej wykształcone. Z kolei

¹ A. Skórska, *Wykształcenie jako determinanta zatrudnienia młodzieży w Polsce i innych krajach Unii Europejskiej*, [w:] *Perspektywy młodzieży. Młodzież w perspektywie. Region-Polska-Europa-Świat, Część I Młodzież a edukacja i rynek pracy*, red. A. Zagórska, Politechnika Opolska, Studia i Monografie z. 317, Politechnika Opolska, Opole 2012, s. 86.

² Proces ten dotyczy przekształcania pracy związanej z wykorzystaniem określonych zasobów wiedzy przez jej odpowiednie opisanie, zakodowanie i cyfryzację w pakiety informacyjne, które mogą być przenoszone i wykorzystywane w każdym miejscu na świecie.

³ P. Brown, H. Lauder, D. Ashton, *Education, Globalisation and the Future of the Knowledge Economy*, „European Educational Research Journal” 2008, 7 (2), s. 131-56.

⁴ Zob.: D. Kotlorz, *Ekonomia rynku pracy*, Wydawnictwo Akademii Ekonomicznej, Katowice 2007.

osoby lepiej wykształcone ponoszą relatywnie wyższe koszty kształcenia, dlatego są bardziej zmotywowane do aktywnego uczestnictwa w rynku pracy i dłużej pozostają aktywne zawodowo. Wraz z wiekiem zmienia się poziom aktywności zawodowej; bez względu na poziom wykształcenia dosyć szybko maleje po przekroczeniu 50. roku życia. W przypadku osób z wyższym wykształceniem spadek ten następuje jednak nieco wolniej, podczas gdy dla wszystkich pozostałych poziomów wykształcenia profile aktywności przebiegają podobnie i są do siebie bardzo zbliżone. Aktywność populacji z wykształceniem średnim, która w młodszych kohortach zbliża się do populacji z wykształceniem wyższym, spada znacząco, gdy osoby te przekraczają wiek 50 lat, tak że nie jest dostrzegalna żadna istotna różnica w stosunku do wykształcenia podstawowego. Przyczyną dłuższej aktywności zawodowej może być m.in. brak chęci rezygnacji z wysokich zarobków, które, jak pokazano w dalszej części artykułu, z wiekiem rosną wśród osób z wyższym wykształceniem. Osoby te częściej nie odczuwają potrzeby dezaktywizacji zawodowej z powodu stanu zdrowia – lepiej wykształceni cechują się również lepszym stanem zdrowia.

Możliwość bycia aktywnym zawodowo to zaledwie wstępny krok do sukcesu na rynku pracy⁵. Jest to warunek konieczny, ale często niewystarczający do jego osiągnięcia. Dopiero uzyskanie pracy potwierdza, że dysponuje się atutami pożądanymi na rynku pracy. Pozostawanie bezrobotnym i bezskuteczne poszukiwanie pracy może oznaczać, że nabyte w trakcie nauki kwalifikacje nie przystają do bieżących potrzeb pracodawców. Kształtowanie się stopy bezrobocia w dużym stopniu odzwierciedla kształtowanie się popytu na pracę, ale zależy też od tego, na ile kwalifikacje oraz kompetencje osób aktywnych zawodowo są zgodne z popytem. Stopa bezrobocia jest zatem w dużej części miarą skali niedopasowania popytu i podaży pracy, które może w szczególności wynikać z niedopasowania kwalifikacji osób poszukujących pracy do potrzeb pracodawców. W 2009 roku stopa bezrobocia dla populacji w wieku 25-64 lat ogółem w Polsce wyniosła 6,8%. W tym czasie około 3,6% aktywnych zawodowo posiadaczy dyplomu uczelni wyższej nie mogło znaleźć pracy, podczas gdy odsetek ten wśród najslabiej wykształconych, tj. osób z wykształceniem podstawowym lub niższym, wynosił 13,9%. Średnio w latach 1995-2009 stopa bezrobocia osób o najniższym, poziomie wykształcenia była około 4,6-krotnie wyższa niż w przypadku osób z wykształceniem wyższym. Największą różnicę między tymi wskaźnikami zanotowano w 2004 roku – wynosiła ona ponad 21 pkt.

⁵ U. Sztanderska, W. Wojciechowski, *Czego (nie) uczą polskie szkoły? System edukacji a potrzeby rynku pracy w Polsce*, Forum Obywatelskiego Rozwoju, Warszawa 2008.

Sytuacja osób z wyższym wykształceniem w okresie zmniejszania się liczby pracujących w latach 1999-2003 była relatywnie lepsza, a wzrost bezrobocia był najniższy. Należy jednak zwrócić uwagę, że pomimo znacząco mniejszego ryzyka bezrobocia wśród osób z wyższym wykształceniem, udział tej grupy w populacji bezrobotnych rośnie (z 3% w 1995 roku, do 13,7% w 2009 roku). Jest to naturalna konsekwencja dużego wzrostu udziału osób z wyższym wykształceniem w całej populacji. Częściowo wzrost ten może również świadczyć o pewnym niedopasowaniu kształcenia do potrzeb rynku pracy, zwłaszcza w wymiarze lokalnym czy regionalnym. Innym potencjalnym wyjaśnieniem jest również wzrost zróżnicowania jakości kapitału ludzkiego absolwentów uczelni wyższych, w tym także wchodzenie na rynek pracy osób kończących studia I stopnia (licencjackie lub inżynierskie), szczególnie absolwentów uczelni prywatnych, nieoferujących możliwości kontynuacji edukacji na studiach II stopnia. Niestety, dostępne dane nie pozwalają na pełną ocenę zróżnicowania premii za wykształcenie pomiędzy absolwentami studiów I i II stopnia.

Na podstawie danych amerykańskich pokazano, że każdy rok nauki oznacza przeciętny wzrost zarobków o 6%-7%⁶. Warto w tym miejscu przywołać również badania przeprowadzone w Wielkiej Brytanii przez Blundellego, które za pomocą różnych metod ekonometrycznych pokazują, że studia wyższe przyczyniają się do średniego wzrostu zarobków w Wielkiej Brytanii o 25%⁷. Jednak nie badano, czy nakłady na edukację, która jest pożądana w skali makro i przynosi korzyści gospodarce, jest również korzystna w skali mikro. Ten sam problem można rozpatrywać również w kategoriach mikroekonomicznych, analizując wybory dokonywane przez poszczególne jednostki. W latach 80. budowano proste modele, odwołując się do artykułu J. Mincera, w którym wysokość zarobków została uzależniona od poziomu wykształcenia i doświadczenia zawodowego⁸. Obecnie ekonomiści zajmujący się problemami rynku pracy rozwijają metody analizy wpływu czynników takich jak wykształcenie na poziom zarobków, rozszerzając dotychczas analizowane modele o np. bardziej rozbudowane funkcje użyteczności czy bardziej dokładną analizę czynników, takich jak postęp technologiczny⁹.

⁶ D. Acemoglu, J. Angrist, *How Large Are the Social Returns to Education? Evidence From Compulsory Schooling Laws*, NBER Working Paper 1999, No. 7444.

⁷ R. Blundell, L. Dearden, B. Sianesi, *Estimating the Return to Education: Models, Methods and Results*, IFS Working Paper 2001.

⁸ J. Mincer, *Investment in Human Capital and Personal Income Distribution*, „Journal of Political Economy” 1958, Vol. 66/4, s. 281-302.

⁹ D. Card, J. Di Nardo, *Skill-Biased Technological Change and Rising Wage Inequality: Some Problems and Puzzles*, „Journal of Labour Economy” 2002, Vol. 20/4, s. 733-783.

Analizując sytuację na rynku pracy w kontekście poziomu wykształcenia, warto zwrócić uwagę również na aspekt bierności zawodowej, w tym bierności edukacyjnej osób młodych. W zależności od wieku osób (19-30 lat) bierność edukacyjna systematycznie wzrasta; dotyczy to zarówno Polski, jak i innych krajów Unii Europejskiej¹⁰. Bierność edukacyjna, której doświadczają ludzie młodzi wchodzący na rynek pracy, prowadzi bardzo często do bierności zawodowej, a w konsekwencji do obniżenia własnych wartości i problemów natury psychologicznej wynikającej z faktu bezrobocia¹¹. Bierność edukacyjna, a w rezultacie bierność zawodowa prowadzą do wykluczenia z rynku pracy i ubóstwa dochodowego, będącego następstwem wcześniejszych zdarzeń. Wskaźnikiem, który dobrze ukazuje obraz bierności edukacyjnej i zawodowej osób przebywających na rynku pracy jest wskaźnik NEET (*neither in education nor in employment or training*), informujący o odsetku osób, które po ukończeniu szkoły czy uczelni wyższej nie znajduje zatrudnienia oraz nie uczestniczy w dalszym procesie edukacyjnym. Z analizy materiału empirycznego wynika, że wartość wskaźnika NEET dla Polski przyjmuje tendencje wzrostowe wraz ze wzrostem wieku kohort. W grupie wiekowej 16-20 lat wskaźnik ten jest najniższy w prawie wszystkich krajach UE i nie przekracza 6%, podczas gdy w grupie 21-30 lat wielkość wskaźnika przekracza średnią dla krajów UE. W Polsce co piąta osoba będąca w wieku 25-30 lat¹² nie podejmuje żadnej inicjatywy edukacyjnej, nie uczestniczy także w żadnym szkoleniu ani kursie specjalistycznym, co skutkuje blisko 15 proc. odsetkiem wśród biernych zawodowo¹³. Wskaźnik NEET w Polsce jest znacznie wyższy niż w innych krajach UE, co wskazuje na fakt braku zatrudnienia wśród absolwentów szkół wyższych oraz innych młodych uczestników rynku pracy.

Na podstawie analizy literatury przedmiotu można stwierdzić, że poziom wykształcenia w zasadniczy sposób wpływa nie tylko na prawdopodobieństwo stania się bezrobotnym, ale też na jego trwałość¹⁴. Osoby z niższymi kwalifikacjami tracą

¹⁰ Pomimo wzrostu bierności edukacyjnej w prawie wszystkich krajach UE, to niestety w Polsce wskaźnik ten utrzymuje się na stosunkowo wyższym poziomie niż w innych krajach.

¹¹ D. Kotlorz, A. Skórska, R. Jeż, T. Jastrzębski, *Psychologiczne skutki bezrobocia długookresowego w Polsce*, [w:] *Psychologie a nezamestnastnost zkusenosti a praxe = Psychology and unemployment experience and practice: sbornik referatu z mezinarodni konference konane dne 24. cervna v Brne* / ed. Božena Buchtova; Masarykova univerzita v Brne. Ekonomicko-spravní fakulta, Brno 2004, s. 113-121.

¹² *Aktywność ekonomiczna ludności Polski w latach 2007–2011*, GUS, Warszawa 2012.

¹³ Dla porównania można przytoczyć wyniki z krajów skandynawskich gdzie odsetek osób biernych zawodowo kształtuje się na poziomie 9%.

¹⁴ R. Jeż, *Specyfika polskiego bezrobocia*, [w:] *Ekonomia rynku pracy*, red. D. Kotlorz, Wydawnictwo Akademii Ekonomicznej, Katowice 2007, s. 179-183.

miejsce pracy częściej niż pracownicy z wyższym poziomem wykształcenia. Dotyczy to zwłaszcza osób z wykształceniem zasadniczym zawodowym, wśród których występuje ponadprzeciętnie wysoki odsetek osób bezrobotnych.

2. Edukacja logistyczna w polskim systemie kształcenia

Logistyka uważana jest za jeden z początkujących obszarów nauki wchodzącej w szeroki wachlarz dziedzinowy z zakresu nauk ekonomicznych. Lata 70. i 80. XX wieku dały początek wnikliwym analizom tego obszaru wiedzy oraz doceniano rolę procesów logistycznych w racjonalnym kształtowaniu rzeczywistości mikro- i makroekonomicznej. Logistyka we wstępnej fazie miała za zadanie koordynację wszelkich przepływów dóbr, oraz magazynowania surowców i materiałów. Tradycyjne pojmowanie procesów logistycznych zostało jednak szybko dostosowane do wciąż zmieniających się warunków zewnętrznych. Globalizacja, rozwój korporacji transnarodowych, dążenie do gospodarki wiedzy, coraz większa rola sektora usługowego w kształtowaniu struktury gospodarki, przystąpienie Polski do Unii Europejskiej, wzrastająca konkurencja na lokalnym, regionalnym i krajowym rynku pracy wymusiły zmiany w postrzeganiu logistyki oraz roli i zadań przyszłych pracowników działów logistycznych, tj. ich kompetencji, kwalifikacji czy predyspozycji zawodowych. Do determinant wpływających na postrzeganie logistyki i logistyków zaliczamy:

- zwiększone zapotrzebowanie na usługi związane z transportem,
- czas przepływów i rotacji składowanych materiałów,
- pojawianie się i rozwój dużych centrów logistycznych,
- poprawa jakości świadczonych usług logistycznych,
- rozwój technologii informatycznych i działań dystrybucyjnych¹⁵.

W ostatniej dekadzie zmiany zachodzące w zakresie zadań i odpowiedzialności pracowników branży logistycznej przybrały znaczne tempo. Do usprawnienia i poprawy jakości przepływów, zmniejszenia kosztów jednostkowych dodano zadania mające na celu synchronizację przepływów pomiędzy różnymi podmiotami gospodarki. Niezależnie jednak od miejsca realizacji przepływu, głównym odniesieniem jest zawsze klient. Dlatego też, zadania logistyki dotyczące przepływów dóbr w obrębie jednego przedsiębiorstwa wzbogacono o nową dziedzinę zarządzania – Supply Chain Management¹⁶.

¹⁵ B. Słowiński, *Wprowadzenie do logistyki*, Koszalin 2008, s. 17.

¹⁶ J. Okulewicz, *Edukacja logistyczna*; <http://okulewicz.republika.pl/edukacjalogistyczna> [28 grudnia 2012].

Z początkiem funkcjonowania Supply Chain Management nastąpiła zmiana w postrzeganiu klienta końcowego. Stał się on aktywnym podmiotem, dzięki czemu cały proces przepływów dóbr i usług, a także dostarczania i przyjęcia dóbr nabrał sensu oraz wartości. We wcześniejszym ujęciu logistyki, niezrealizowana dostawa była wyłącznie procentem obniżającym poziom obsługi danego klienta. Nowa dziedzina zarządzania – Supply Chain Management – dała podstawy do wnioskowania, że niezrealizowana dostawa to niedostarczony produkt, a więc zadanie, które nie może być uznane za wykonane. Zwiększający się wachlarz zadań logistyki jako nauki i ciągle rozszerzane kompetencje pracowników tej branży sprawiają, że zarządzanie logistyką w przedsiębiorstwach publicznych, biznesowych i non-profit wymusza na kadrze kierowniczej ciągle doskonalenie swoich umiejętności.

Sytuacja społeczno-gospodarcza kraju, a także umiejscowienie Polski na mapie Europy sprawiają, że znajomość zasad logistyki stała się jednym z bardziej pożądanych narzędzi współczesnego zarządzania. Procesy przepływów produktów i usług stały się bardziej złożone, a przewagę konkurencyjną uzyskiwały tylko te przedsiębiorstwa, które miały bardzo dobrze rozbudowany oraz zarządzany system logistyczny. Z analizy rynku pracy, jak również strumieni przepływów pracujących i bezrobotnych wynika, że logiści są jedną z najbardziej poszukiwanych i wynagradzanych grup pracowniczych. Współczesne organizacje za główny cel swojej działalności stawiają pełną integrację sfery produkcji i organizacji, dlatego też pracownicy działów logistycznych muszą być wyposażeni w umiejętności pozwalające im łączyć współczesne osiągnięcia w dziedzinach technologii informatycznych i zarządzania logistycznego. Wiek XXI pokazuje, że logistyka obecna jest nie tylko na każdym etapie życia produktu, ale również w sferze życia gospodarczego i społecznego. Pracownicy działów logistycznych koordynują nie tylko przepływy dóbr i usług w ramach jednej czy dwóch firm. Bardzo często logiści wykorzystują swoją wiedzę w zakresie koordynacji w takich obszarach jak wojsko, policja czy służba zdrowia. Jak pokazuje sytuacja na polskim rynku pracy, sprawne zarządzanie logistyczne należy wykorzystać w obrębie istniejących instytucji rynku pracy, dzięki którym zarówno osoby szukające zatrudnienia, jak i bezrobotni uzyskują rzetelną informację o ofertach pracy czy też wysokości przysługujących im zasiłków.

Edukacja logistyczna, jako zagadnienie umieszczane w programach studiów na uczelniach, pojawiła się pod koniec XX wieku, a pierwsze doniesienia nt. kształcenia przyszłych logistów dla potrzeb szeroko pojmowanej sfery biznesowej można znaleźć w czasopiśmie „Logistyka” z 1997 roku. W Polsce rocznie przybywa ponad 1000 absolwentów kierunków logistycznych i zdecydowanie można stwierdzić, że liczba ta jest niewystarczająca. Wiele osób zajmujących się

logistyką w przedsiębiorstwach nie posiada odpowiednich kwalifikacji, dlatego tak ważne jest uświadomienie rangi przedmiotów logistycznych i znaczenia edukacji logistycznej wśród studentów kierunków ekonomicznych. Zdobywanie wiedzy i umiejętności przyszłych logistyków rozpoczyna się w odpowiednio do tego dostosowanych placówkach edukacyjnych¹⁷. Zainteresowanie kierunkami logistycznymi jest coraz większe; dowodem na to jest rosnąca liczba uruchamianych kierunków kształcenia, nowych form i programów nauczania¹⁸.

Według Systemu Informacji Oświatowej w Polsce w 2011 roku funkcjonowało ponad 10 000 publicznych szkół ponadgimnazjalnych. Wśród tych placówek można wyróżnić ponad 2 000 szkół technicznych i prawie 500 liceów profilowanych, z czego aż 500 ośrodków w swojej ofercie programowej oferowało zdobycie tytułu technik logistyk, 129 ośrodków – technik spedytor, oraz 12 szkół zawodowych kształcących przyszłych specjalistów w tej dziedzinie¹⁹. Ponadto wśród 650 polskich uczelni wyższych, ponad 500 proponuje specjalność bądź kierunek powiązany z logistyką. W gronie najbardziej znaczących ośrodków oferujących studia z zakresu logistyki znajdują się Wyższa Szkoła Logistyki w Poznaniu, Międzynarodowa Wyższa Szkoła Logistyki i Transportu we Wrocławiu, a także Wyższa Szkoła Cła i Logistyki w Warszawie²⁰. Istnieje również możliwość nabycia wiedzy logistycznej w 50 placówkach uczelni wyższych oferujących studia podyplomowe. Inną formą poszerzania swoich kwalifikacji jest ogromna liczba kursów i szkoleń, dzięki którym oprócz dodatkowej wiedzy można uzyskać certyfikaty uznawane poza granicami naszego kraju. Racjonalny wybór uczelni wyższej, a co za tym idzie rzetelnie przygotowany program studiów na kierunkach logistycznych, dostosowany do zmieniającej się rzeczywistości gospodarczej, dopasowany do wciąż zmieniającej się sytuacji na rynku pracy, może stać się przyczynkiem do znalezienia dobrze płatnej i atrakcyjnej pracy. Niestety studia wyższe nie są już gwarantem szybkiego zatrudnienia, dlatego tak ważna jest decyzja, którą podejmują ludzie młodzi, dokonując wyboru studiów. Według statystyk Głównego Urzędu Statystycznego z 2011 roku 18,2% absolwentów uczelni wyższych w IV kwartale 2011 roku pozostawało bez pracy – blisko 5,3% liczby wszystkich bezrobotnych w kraju²¹. Wynika to przede wszystkim z braku monitoringu zawodów deficytowych i nadwyżkowych oraz z niedopasowania systemów kształcenia do potrzeb rynku pracy.

¹⁷ J. Figurski, J. Niepsuj, T. Ząbkowski, *Logistyk(a) jutra*, WCEO, Warszawa 2012, s. 257.

¹⁸ M. Sekieta, K. Stasiak, *Edukacja w zakresie logistyki w regionie Łódzkim* [on-line], Web: www.phin.pl/www/tygiel [dostęp 28 grudnia 2012].

¹⁹ *System Informacji Oświatowej* [on-line], <http://www.cie.men.gov.pl> [dostęp 28 grudnia 2012].

²⁰ B. Trochymiak, *Logistyka – bije rekordy popularności na uczelniach wyższych i w szkołach średnich* [on-line], www.pracujwlogistyce.pl [dostęp 28 grudnia 2012].

²¹ *Rocznik Statystyczny Głównego Urzędu Statystycznego w Polsce 2011*, GUS, Warszawa 2012.

W okresie dużego zainteresowania kierunkami logistycznymi coraz częściej można doszukać się ofert edukacyjnych proponowanych przez uczelnie, które wprowadzają do siatek godzinowych kierunki lub przedmioty z zakresu logistyki. Zgodnie z Międzynarodową Standardową Klasyfikacją Kształcenia ISCED²² logistyka wraz z kierunkiem administracji, finansów i bankowości, rachunkowości oraz gospodarki i administracji publicznej należy do grupy kierunków: „Nauki społeczne, gospodarka i prawo”, do podgrupy ekonomicznej i administracyjnej.

Uczelnie wyższe, które mają w swojej ofercie kierunki logistyczne, przygotowują absolwentów do pracy w przedsiębiorstwach logistycznych i produkcyjnych, w których występuje przepływ towarów, z zachowaniem zasad etycznych i prawnych. Studenci zdobywają tam wiedzę z zakresu stosowania nowoczesnych rozwiązań, planowania oraz kontroli procesów logistycznych, nabywają umiejętność analitycznego myślenia i dobrej organizacji pracy. Do podstawowych przedmiotów na kierunkach logistycznych zalicza się nie tylko logistykę produkcji czy dystrybucji, ale także matematykę, informatykę, marketing i zarządzanie, naukę języków obcych, a także prawo pracy. Warto także umieścić wśród przedmiotów realizowanych w ramach kierunków logistycznych zagadnienia wchodzące w zakres ekonomii rynku pracy. Wiedza zdobyta w trakcie realizacji przedmiotu pozwoli przyszłym absolwentom sprawnie poruszać się na rynku pracy i w sposób naturalny reagować na pojawiające się perturbacje gospodarcze w zakresie chłonności zatrudnieniowej²³. W zależności od ukończonych studiów (licencjackie bądź magisterskie) absolwentów cechuje odpowiedni poziom kwalifikacji. Studenci kończący studia licencjackie powinni, oprócz ogólnej wiedzy z zakresu swojego kierunku, znać i rozumieć istotę zarządzania współczesnymi organizacjami gospodarczymi, rozróżniać podejścia systemowe i procesowe w logistyce, a także posiadać umiejętności organizowania, realizowania i usprawniania operacyjnej działalności logistycznej w przedsiębiorstwach. Po ukończeniu studiów inżynierskich absolwenci powinni dodatkowo posiadać kwalifikacje menedżerskie. Ponadto wymagane są również zdolności rozwiązywania problemów logistycznych w zakresie projektowania systemów

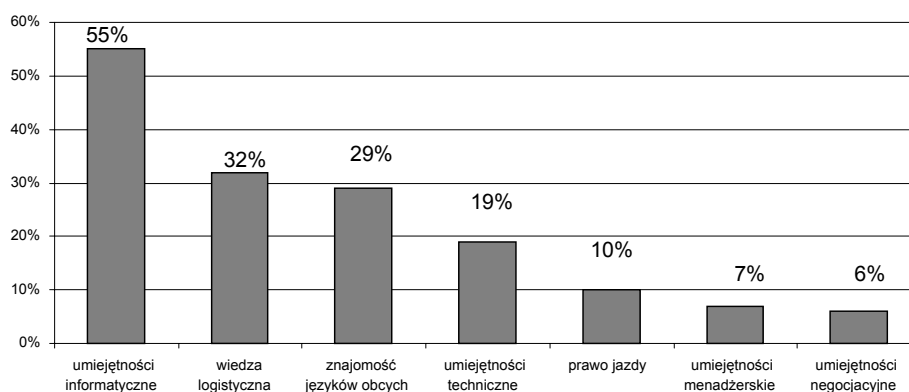
²² Międzynarodowa Standardowa Klasyfikacja Edukacji ISCED'97 została opracowana przez UNESCO w 1997 r. jako narzędzie do gromadzenia, opracowywania oraz prezentowania porównywalnych międzynarodowo danych statystycznych w zakresie kształcenia. Podstawową jednostką klasyfikacji jest program kształcenia, definiowany jako zestaw działań edukacyjnych, które organizuje się w celu osiągnięcia zdefiniowanego wcześniej założenia.

²³ Do renomowanych prywatnych Uczelni wyższych kształcących przyszłych logistyków należy zaliczyć: Wyższą Szkołę Logistyki w Poznaniu, Międzynarodową Wyższą Szkołę Logistyki i Transportu we Wrocławiu oraz Wyższą Szkołę Cła i Logistyki w Warszawie. Wśród Uczelni publicznych czołowe miejsce zajmują Uniwersytet Ekonomiczny w Katowicach, Politechnika Śląska w Gliwicach, Akademia Morska w Szczecinie, Uniwersytet Opolski oraz Uniwersytet Łódzki.

i procesów logistycznych, zarządzania finansami i kapitałem organizacji. Ostatni poziom edukacji – magister logistyki – oprócz wspomnianych powyżej umiejętności i kwalifikacji, powinien być gotowy do objęcia kierowniczych stanowisk logistycznych, planowania, organizowania, realizowania i usprawniania strategii logistycznych, oraz wdrażania systemowych rozwiązań stosowanych w zarządzaniu przedsiębiorstwem.

3. Oczekiwania pracodawców branży logistycznej wobec potencjalnych pracowników

Według badań American Chamber of Commerce opublikowanych na łamach *Eurologistics*²⁴ idealny kandydat na stanowiska logistyczne powinien być elastyczny, komunikatywny, otwarty na wiedzę oraz cechować się umiejętnością pracy w zespole. Jak wynika z badań, to właśnie umiejętności interpersonalne przyszłych absolwentów szkół wyższych są najbardziej cenione przez pracodawców. Dla porównania można przytoczyć badania ankietowe opisane w czasopiśmie „Logistyka”²⁵, których celem było wskazanie oczekiwań pracodawców wobec absolwentów kierunków logistycznych (rys. 1).

Rys. 1. Oczekiwania pracodawców wobec absolwentów kierunków logistycznych

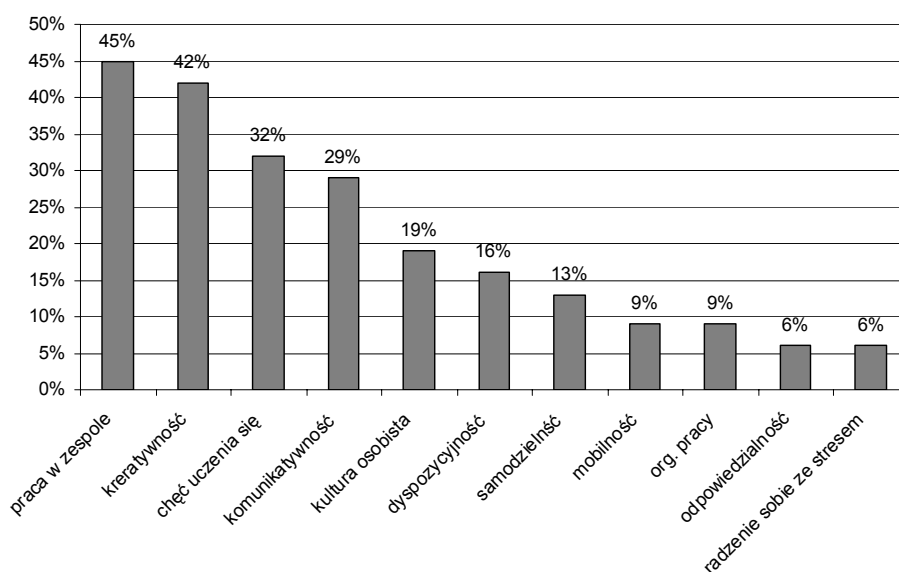
Źródło: B. Detyna, *Profile kształcenia na kierunku logistyka – nowe wyzwania stojące przed uczelniami wyższymi*, „Logistyka” 2013, nr 1.

²⁴ E. Kos, *Aktywni w cenie*, *Eurologistics* nr 5/2012; na podstawie: *Kompetencje i kwalifikacje poszukiwane przez pracodawców wśród absolwentów szkół wyższych wchodzących na rynek pracy* – SGH, American Chamber of Commerce i Ernst & Young, Maj 2012.

²⁵ B. Detyna, *Profile kształcenia na kierunku logistyka – nowe wyzwania stojące przed uczelniami wyższymi*, „Logistyka” 2013, nr 1.

Wśród wskazań niezbędnych i oczekiwanych kompetencji w zakresie wiedzy i umiejętności, najczęściej pojawiały się umiejętności związane z obsługą programów komputerowych (55%), a także wiedza logistyczna (32%) oraz komunikatywna znajomość języków obcych (29%). Pod pojęciem umiejętności informatycznych rozumiano głównie oprogramowanie MS Office (Word i Excel), a wymagane kategorie prawa jazdy to B i D.

Na rys. 2 przedstawiono inne kompetencje społeczne, w które powinien być wyposażony absolwent kierunków logistycznych, aby sprostać wymaganiom przyszłych pracodawców.

Rys. 2. Inne oczekiwania pracodawców wobec absolwentów kierunków logistycznych

Źródło: Ibidem.

Najważniejszą kompetencją przyszłego pracownika działu logistyki jest, według respondentów, umiejętność pracy w zespole; tę odpowiedź wskazało 55 pracodawców. Równie ważna jest kreatywność (42%) oraz chęć uczenia się i samorozwoju (32%). Najmniej istotną cechą jest zdolność radzenia sobie ze stresem oraz wykazywanie się odpowiedzialnością (po 6%). Dokonując analizy wyników badań ankietowych, nasuwają się wnioski, które wskazują, że należy rozbudować system kształcenia na uczelniach wyższych o dodatkowe zajęcia z minimum jednego języka obcego (w mowie i piśmie), a także wspieranie studentów w osiągnięciu umiejętności radzenia sobie ze stresem i współpracy w ze-

spole. Według B. Detyny idealną propozycją dla studentów logistyki mogłyby być studia inżynierskie, na których student posiadałby wybór jednej z trzech ścieżek: językowej (z dodatkowymi zajęciami z minimum dwóch języków obcych), informatycznej (z dużą liczbą godzin w pracowniach komputerowych), a także techniczną (poszerzoną o przedmioty typu rysunek techniczny, budowa maszyn)²⁶.

Podsumowanie

Logistyka należy grona nauk ekonomicznych, które w ostatnim okresie nabierają szczególnego znaczenia w rzeczywistości społeczno-gospodarczej. Rozwój sektora logistycznego wymusza na rynku pracy systematyczne dostosowanie się do wciąż zmieniającej się sytuacji oraz odpowiednim dopasowaniu kwantytatywnym przyszłych pracowników. Kierunki i programy studiów logistycznych oferowanych przez szkoły wyższe powinny ściśle korespondować z oczekiwaniami ze strony pracodawców. W ciągu ostatnich lat specjalista logistyk stał się jednym z najbardziej poszukiwanych zawodów, nie tylko w Polsce i w Europie, ale również na świecie. Dlatego tak ważna jest współpraca szkół wyższych z sektorem przedsiębiorstw. W polskim systemie kształcenia dużą uwagę przykładana się do zagadnień teoretycznych, spychając część praktyczną na dalszy plan. Wśród ludzi młodych, studentów szkół wyższych ciągle pojawiają się opinie dotyczące nadmiernej wiedzy teoretycznej. Ważne zatem jest szukanie kompromisu, w którym praktyka i teoria będą się wzajemnie przenikały. Wszak ciężko jest być dobrym fachowcem w danej dziedzinie, nie znając podstaw teoretycznych swojej dyscypliny.

Bibliografia

- Acemoglu D., Angrist J., *How Large Are the Social Returns to Education? Evidence From Compulsory Schooling Laws*, NBER Working Paper 1999, Nr 7444.
- Aktywność ekonomiczna ludności Polski w latach 2007-2011*, GUS, Warszawa 2012.
- Blundell R., Dearden L., Sianesi B., *Estimating the Return to Education: Models, Methods and Results*, IFS Working Paper 2001.
- Brown P., Lauder H., Ashton D: *Education, Globalisation and the Future of the Knowledge Economy*, „European Educational Research Journal”, 7 (2).

---

²⁶ B. Detyna, op. cit.

- Card D., Di Nardo J., *Skill-Biased Technological Change and Rising Wage Inequality: Some Problems and Puzzles*, „Journal of Labour Economy” 2002, Vol. 20/4.
- Detyna B., *Profile kształcenia na kierunku logistyka – nowe wyzwania stojące przed uczelniami wyższymi*, „Logistyka” 2013, nr 1.
- Figurski J., Niepsuj J. Ząbkowski T., *Logistyk(a) jutra*, WCEO, Warszawa 2012.
- Jeż R., *Specyfika polskiego bezrobocia*, [w:] *Ekonomia rynku pracy*, red. D. Kotlorz, Wydawnictwo Akademii Ekonomicznej, Katowice 2007.
- Kos E., *Aktywni w cenie*, *Eurologistics nr 5/2012; na podstawie: Kompetencje i kwalifikacje poszukiwane przez pracodawców wśród absolwentów szkół wyższych wchodzących na rynek pracy* – SGH, American Chamber of Commerce i Ernst & Young, Maj 2012.
- Kotlorz D., *Ekonomia rynku pracy*, Wydawnictwo Akademii Ekonomicznej, Katowice 2007.
- Kotlorz D., Skórska A., Jeż R., Jastrzębski T., *Psychologiczne skutki bezrobocia długookresowego w Polsce*, [w:] *Psychologie a nezamestnastnost zkusenosti a praxe = Psychology and unemployment experience and practice: sbornik referatu z mezinarodni konference konane dne 24. cervna v Brne / ed. Bozena Buchtova; Masarykova univerzita v Brne. Ekonomicko-spravni fakulta. Brno 2004.*
- Mincer J., *Investment in Human Capital and Personal Income Distribution*, „Journal of Political Economy” 1958, Vol. 66/4, s. 281-302.
- Okulewicz J., *Edukacja logistyczna; witryna internetowa* [on-line], <http://okulewicz.republika.pl/edukacjalogistyczna> [28 grudnia 2012].
- Rocznik Statystyczny Głównego Urzędu Statystycznego w Polsce 2011*, GUS, Warszawa 2012.
- Sekieta M., Stasiak K., *Edukacja w zakresie logistyki w regionie Łódzkim* [on-line], www.phin.pl/www/tygiel [28 grudnia 2012].
- Słowiński B., *Wprowadzenie do logistyki*, Koszalin 2008.
- Skórska A., *Wykształcenie jako determinanta zatrudnienia młodzieży w Polsce i innych krajach Unii Europejskiej*, [w:] *Perspektywy młodzieży. Młodzież w perspektywie. Region-Polska-Europa-Świat, Część I Młodzież a edukacja i rynek pracy*, red. A. Zagórska, Politechnika Opolska, Studia i Monografie z. 317, Politechnika Opolska, Opole 2012.
- System Informacji Oświatowej* [on-line], <http://www.cie.men.gov.pl> [28 grudnia 2012].
- Sztanderska U., Wojciechowski W., *Czego (nie) uczą polskie szkoły? System edukacji a potrzeby rynku pracy w Polsce*, Forum Obywatelskiego Rozwoju, Warszawa 2008.
- Trochymiak B., *Logistyka – bije rekordy popularności na uczelniach wyższych i w szkołach średnich* [on-line], www.pracujwlogistyce.pl [28 grudnia 2012].

**THE ROLE OF THE EDUCATION IN THE CONTEXT OF THE CHANGES
IN THE LABOR MARKET – IMPLICATIONS FOR THE LOGISTICS INDUSTRY****Summary**

One of the main trends of research on labor market issues, which in the last decade is becoming very popular among researchers is the effect of educational level on the situation of workers in the labor market, including the employees of the logistics industry. Education today is a good specific, which forms a part of human capital. Some specific features, level of education and personal skills logisticians largely determine the position of insider or an outsider in the labor market. This article aims to show the role of education in shaping the labor market with particular emphasis on the challenges and expectations that in recent years there before employees of the logistics industry.